



# PRAVNI MONITORING MEDIJSKE SCENE U SRBIJI

Izveštaj za Avgust 2010



## **SADRŽAJ:**

<b>I</b>	<b>SLOBODA IZRAŽAVANJA .....</b>	<b>3</b>
<b>II</b>	<b>MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH ZAKONA .....</b>	<b>8</b>
<b>III</b>	<b>MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA .....</b>	<b>12</b>
<b>IV</b>	<b>MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA.....</b>	<b>12</b>
	<b>REGULATORNA TELA.....</b>	<b>12</b>
	<b>DRŽAVNI ORGANI .....</b>	<b>14</b>
	<b>KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE .....</b>	<b>16</b>
<b>V</b>	<b>PROCES DIGITALIZACIJE .....</b>	<b>18</b>
<b>VI</b>	<b>PROCES PRIVATIZACIJE.....</b>	<b>18</b>
<b>VII</b>	<b>ZAKLJUČAK.....</b>	<b>20</b>

## I SLOBODA IZRAŽAVANJA

U periodu na koji se ovaj monitoring izveštaj odnosi, zabeleženo je više slučajeva koji ukazuju na moguće povrede slobode izražavanja.

### 1. Pretnje i pritisci

1.1. Napad na Teofila Pančića, kolumnistu nedeljnika „Vreme“, koji je pretučen metalnom šipkom 24. jula 2010. godine u gradskom autobusu u Zemunu, 3. avgusta dobio je svoj epilog hapšenjem lica za koje se sumnja da su napad izvršila. Hapšenje je izvršila beogradska kriminalistička policija u saradnji sa BIA, a mediji su naveli i da su uhapšeni Danilo Žuža (19) i Miloš Mladenović (18) iz Beograda, članovi jedne od podgrupa koja je deo nacionalističke organizacije „Obraz“. Žuža i Mladenović, kako su takođe preneli mediji, priznali su napad na Pančića, te izjavili da im je kolumnista smetao „zbog svojih antisrpskih stavova, kritike Srpske pravoslavne crkve i što podržava homoseksualce“. Prvo osnovno javno tužilaštvo u Beogradu podnelo je protiv Žuže i Mladenovića optužni predlog stavljajući im na teret krivično delo nasilničko ponašanje. Nezavisno udruženje novinara Srbije, Asocijacija nezavisnih elektronskih medija, Lokal pres i Nezavisno društvo novinara Vojvodine zatražili su što hitniju zabranu rada i delovanja ekstremnih, klerofašističkih, neonacističkih i rasističkih grupa u Srbiji, a zbog sve učestalijih napada na novinare i manjinske zajednice i to od strane pripadnika ovih grupa. Podsetimo, „Obraz“ je jedna od organizacija čiju je zabranu od Ustavnog suda Srbije svojevremeno tražio Republički javni tužilac.

Zakonom o javnom informisanju izričito je predviđeno da niko ne sme, ni na koji način, da ograničava slobodu javnog informisanja, odnosno slobodan protok ideja, informacija i mišljenja, a posebno da niko ne sme da vrši bilo kakav fizički ili drugi pritisak na javno glasilo i njegovo osoblje, kao ni uticaj podesan da ih omete u obavljanju posla. Nasilničko ponašanje za koje je Prvo osnovno javno tužilaštvo u Beogradu protiv Žuže i Mladenovića podnelo optužni predlog, Krivični zakonik definiše kao značajnije ugrožavanje spokojstva građana ili teže remećenje javnog reda i mira grubim vređanjem ili zlostavljanjem, vršenjem nasilja, izazivanjem tuče ili drskim ili bezobzirnim ponašanjem. Za nasilničko ponašanje u Krivičnom zakoniku zaprećena je kazna do tri godine. Zakonik poznaje i kvalifikovani oblik nasilničkog ponašanja, u slučaju kada se isto vrši u grupi ili kada je pri izvršenju nekom licu nanesena laka telesna povreda ili je došlo do teškog ponižavanja građana. Za takav slučaj nasilničkog ponašanja, u Krivičnom zakoniku zaprećena je kazna od šest meseci do pet godina zatvora. Podsećamo da su Pančiću nakon napada, u Kliničko-bolničkom centru Zemun konstatovane lakše telesne povrede. Povodom informacija koje napadače na Teofila Pančića dovode u vezu

sa nacionalističkom organizacijom „Obraz“, te svojevremenog zahteva Republičkog javnog tužioca Ustavnom sudu da zabrani, između ostalog i ovu organizaciju, o čemu Ustavni sud još nije odlučivao, podsećamo da, u skladu sa Ustavom Srbije, Ustavni sud jeste nadležan da odlučuje o zabrani rada udruženja građana. Ustavni sud može zabraniti samo ono udruženje čije je delovanje usmereno na nasilno rušenje ustavnog poretka, kršenje zajemčenih ljudskih ili manjinskih prava ili izazivanje rasne, nacionalne ili verske mržnje.

1.2. Odbornik SRS u Skupštini opštine Kuršumljija, Branislav Miljković, pokušao je 7. avgusta pre sednice skupštine da se verbalno i fizički obračuna sa novinarima, nezadovoljan izveštavanjem sa prethodnog zasedanja. Miljković je najpre napao dopisnicu TV B92, Ljiljanu Danilović, a zatim i novinara Radija Slobodna Evropa, Miloša Ivanovića, a povod je bio prilog Televizije B92, za koji je Miljković tvrdio da nije smeo da se objavi, a u kome se videlo da je potpredsednik Skupštine i Miljkovićev stranački kolega, Zoran Lakić, odgurnuo sekretara opštine sa govornice. Teži incident sprečili su prisutni odbornici i građani. Predsednik opštine, Goran Bojović, izvinio se novinarki, dok su iz SRS-a negirali da je do incidenta uopšte došlo. Ljiljana Danilović je pozvana i na razgovor kod zamenika predsednika opštine, Zorana Lakića, na koji je otišla sa obezbeđenjem, „jer se ne oseća bezbedno“. Lakić je na razgovoru ponovo negirao da se incident dogodio i izrazio nezadovoljstvo načinom na koji je izveštavano sa sednice Skupštine. Ljiljana Danilović je izjavila da će aktivnosti lokalnih vlasti i dalje pratiti u prisustvu obezbeđenja, sve dok opštinski funkcioneri iz redova SRS-a ne daju garancije za bezbednost novinara u Kuršumljiji.

Zakonom o javnom informisanju izričito je predviđeno da je javno informisanje slobodno i u interesu javnosti, da ne podleže cenzuri, da niko ne sme, ni na posredan način, da ograničava slobodu javnog informisanja nijednim načinom podesnim da ograniči slobodan protok ideja, informacija i mišljenja, niti da vrši bilo kakav pritisak na javno glasilo i njegovo osoblje, niti uticaj podesan da ih omete u obavljanju posla. Zakonom o javnom informisanju takođe je predviđeno da se u javnim glasilima slobodno objavljuju ideje, informacije i mišljenja o pojavama, događajima i ličnostima o kojima javnost ima opravdani interes da zna. Istim propisom predviđeno je i da su nosiocima državnih i političkih funkcija ograničena prava na zaštitu privatnosti, ako je informacija važna za javnost s obzirom na činjenicu da lice na koje se odnosi informacija vrši određenu funkciju. Istovremeno, Zakon predviđa da organi lokalne samouprave imaju obavezu da informacije o svome radu učine dostupnim za javnost i to pod jednakim uslovima za sve novinare i sva javna glasila. U konkretnom slučaju, verbalni napad i pokušaj fizičkog napada na novinare, koji su na sreću sprečili prisutni odbornici i građani, zbog činjenja dostupnim javnosti informacije o radu organa lokalne samouprave, u konkretnom slučaju o incidentu na sednici Skupštine opštine Kuršumljija, nesumnjivo predstavlja povredu slobode informisanja. Zamenik predsednika opštine, Zoran Lakić,

polazeći od funkcije koju obavlja, nužno je obavezan da pokaže viši stepen tolerancije u odnosu na informaciju koja se tiče njegovog ponašanja u skupštinskoj sali. Isti, viši stepen tolerancije bilo je nužno da pokaže i on sam, ali i njegove partijske kolege, odnosno, u konkretnom slučaju, odbornik Branislav Miljković.

1.3. Gradonačelnik Zaječara, Boško Ničić, uveo je zabranu izjava za novine bez njegove prethodne saglasnosti svim direktorima javnih preduzeća i javnih ustanova u gradu, piše dnevni list Blic u broju od 7. avgusta. U tekstu se navodi da je Ničićev nalog direktorima prenela sekretarica Gradske uprave. Blic tvrdi da ima potvrdu ove informacije od izvora iz Gradske uprave, koji su, međutim, tražili da ostanu anonimni zbog straha da će ostati bez posla. U tekstu se navodi da je posledica Ničićeve zabrane to što Blic, koji je pisao o dugovanjima preduzeća i ustanova na gradskom budžetu, o stanju dugovanja nije mogao da dobije ažurne informacije. Dopisnica dnevnog lista Press iz Zaječara, Anđelina Petrović-Marjanović, koja je pisala o zaječarskim kupalištima, nije mogla da dobije informaciju o izgradnji bazena u selu Nikoličevu, u okolini Zaječara. Slavica Marković, dopisnica dnevnog lista Kurir, kako se navodi u istom članku, nije mogla da dobije informacije o poslovanju Turističke organizacije Zaječara.

Zakonom o javnom informisanju izričito je predviđeno da javne službe i javna preduzeća imaju obavezu da informacije o svome radu učine dostupnim za javnost i to pod jednakim uslovima za sve novinare i sva javna glasila. Ukoliko su u konkretnom slučaju informacije, u odnosu na koje je postojala zakonska obaveza da budu učinjene dostupnim, zaista uskraćene na način kako to piše dnevni list Blic, onda se nesumnjivo govori o ozbiljnoj povredi slobode javnog informisanja, i to zloupotrebom ovlašćenja od strane gradonačelnika Zaječara.

## **2. Sudski postupci**

2.1. Viši sud u Nišu doneo je presudu kojom je odbijen tužbeni zahtev Žarka Šurbatovića, bivšeg načelnika vojne Direkcije za imovinskopravne poslove i njegove supruge, kojim se traži da niški dnevnik „Narodne novine“ i novinarka tog lista i dnevnika „Press“ Dragana Kocić isplate milion dinara tužiocima. Taj iznos je bio tražen na ime nematerijalne štete pretrpljene usled povrede časti i ugleda usled objavljivanja izvoda iz optužnice protiv Šurbatovića, a u vezi sa krivičnim delom zloupotrebe službenog položaja i falsifikovanja službene isprave. Presuda Višeg suda u Nišu, inače, sadrži drugačiju izreku u odnosu na onu koja je sadržana u presudi koju je prošle godine doneo Opštinski sud u Nišu, postupajući po istoj tužbi. Opštinski sud u Nišu je, naime, prošle godine usvojio tužbeni zahtev Žarka Šurbatovića. Da paradoks bude veći, javna optužnica protiv Šurbatovića, objavljivanje čijih

izvoda je po Opštinskom sudu u Nišu bilo sporno, u međuvremenu je dovela do prvostepene osuđujuće presude, kojom je Šurbatoviću izrečena kazna od dve godine i osam meseci zatvora. Okružni sud u Nišu po žalbi je ukinuo odluku Opštinskog suda i predmet vratio na ponovno odlučivanje. Posle reorganizacije sudstva predmet je prenet u nadležnost nižeg Višeg suda kao prvostepenog, koji je tužbeni zahtev sada odbio.

Prošlogodišnja presuda Opštinskog suda u Nišu često je citirana kao primer neadekvatne prakse sudova u Srbiji, i to kako u primeni domaćih propisa, tako i prakse Evropskog suda za ljudska prava u primeni člana 10. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Naime, u skladu sa članom 9. Zakona o javnom informisanju, nosiocima državnih funkcija ograničena su prava na zaštitu privatnosti ako je informacija važna za javnost s obzirom na činjenicu da lice na koje se odnosi informacija vrši određenu funkciju. Opštinski sud u Nišu je morao, a nije, da uvaži činjenicu da su prava majora Žarka Šurbatovića, bivšeg načelnika vojne Direkcije za imovinskopravne poslove, da se poziva na zaštitu privatnosti, u slučaju koji se odnosio na optužnicu koja je protiv njega podignuta za zloupotrebu službenog položaja i falsifikovanje službene isprave, ograničena. Optužnicom je Šurbatoviću, naime, stavljeno na teret da je pomogao svojoj tašti da naknadi štetu na objektu na Kosovu koji joj je navodno oštetila Vojska 1999. godine, da se nije izuzeo iz odlučivanja po predmetu, iako je to morao polazeći od srodničkog odnosa sa taštom kao podnosiocem zahteva, te da na kraju nije koristio vanredne pravne lekove koji su Vojsci stajali na raspolaganju, nakon što je sud njegovoj tašti dosudio naknadu. Opštinski sud u Nišu je morao, a nije, da uvaži činjenicu da je u konkretnom slučaju postojao i Zakonom o javnom informisanju predviđeni osnov za isključivanje odgovornosti i „Narodnih novina“ i novinarku Dragane Kocić, a zbog činjenice da su sporne informacije zapravo verno prenete iz sudskog postupka, odnosno iz optužnice podignute od strane nadležnog državnog tužioca. Istovremeno, Opštinski sud u Nišu propustio je da neposredno primeni i pravo na slobodu izražavanja zajemčeno ratifikovanom Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, i to da ga primeni tumačeći ga saglasno praksi međunarodne institucije koja nadzire njegovo sprovođenje, odnosno u konkretnom slučaju saglasno praksi Evropskog suda za ljudska prava, a što je morao da uradi shodno odredbi člana 18. Ustava Republike Srbije. Nova odluka Višeg suda u Nišu kojom je je odbijen tužbeni zahtev Žarka Šurbatovića, predstavlja svakako korak u dobrom pravcu u odnosu na zaštitu slobode izražavanja u Srbiji.

2.2. Prvi osnovni sud u Beogradu doneo je 04.08.2010. godine presudu kojom je vođa navijača Partizana, Miloš Radisavljević Kimi, osuđen na godinu dana i četiri meseca zatvora zbog ugrožavanja sigurnosti novinarku B92, Brankice Stanković. Miloš Radisavljević je vodio navijanje na utakmici između Partizana i ukrajinskog Šahtjora iz Donjecka decembra prošle godine, nakon emisije Insajder na Televiziji B92 koja se bavila problematikom navijačkih

grupa. Tom prilikom, Brankici Stanković, autorki Insajdera, skandiralo se sa tribina da će proći kao ubijeni novinar Slavko Ćuruvija, a navijači su bacali, šutirali i na kraju i probili lutku koja je novinarku predstavljala. Nakon presude, mediji su prenosili informacije da je postupajuća sudija dobijala anonimne telefonske pozive i da je zgrada u kojoj živi išarana navijačkim grafitima. Sudija ovo nije želela da komentariše, a ministarka pravde Snežana Malović je istakla da je „nedopustivo da sudije koje časno obavljaju svoj posao budu meta huligana“.

Obrazloženje presude kojom je Radisavljević osuđen na godinu dana i četiri meseca zatvora još uvek nije objavljeno, pa je odluku suda u ovom trenutku teško komentarisati. Krivični zakonik ugrožavanje sigurnosti definiše kao pretnju nekom licu da će se napasti na njegov život ili telo, odnosno na život ili telo nekog njemu bliskog. Nakon izmena iz 2009. godine, Krivični zakonik poznaje i kvalifikovani oblik ugrožavanja sigurnosti, koji postoji kada je pretnjama, a u vezi sa poslovima koje obavlja, izloženo lice koje obavlja poslove od javnog značaja u oblasti informisanja. U konkretnom slučaju za očekivati je da je sud našao da je Brankica Stanković bila izložena pretnjama zbog svog novinarskog posla koji obavlja, konkretno zbog emisije Insajder čiji je autor, te da je njen novinarski posao, posao koji je od javnog značaja u oblasti informisanja. Kazna zaprećena Krivičnim zakonikom za kvalifikovani oblik ugrožavanja sigurnosti je od jedne do osam godina zatvora, tako da je Radisavljević, budući osuđen na godinu dana i četiri meseca zatvora, zapravo dobio kaznu koja je veoma blizu najmanjoj meri propisane kazne u konkretnom slučaju.

2.3. Gotovo istovremeno sa objavljivanjem presude Milošu Radisavljeviću Kimiju, objavljeno je i da je Apelacioni sud ukinuo odluku o odbacivanju optužnice protiv još šest navijača optuženih zbog istog incidenta. Podsetimo, Prvi osnovni sud u Beogradu je 22. aprila oslobodio šest navijača optužbe za ugrožavanje sigurnosti Brankice Stanković i nasilničko ponašanje. Prema tadašnjem obrazloženju sudije Jelene Milinović, koja je predsedavala postupajućim većem Prvog opštinskog suda, u radnjama optuženih nije bilo elemenata krivičnih dela ugrožavanje sigurnosti i nasilničkog ponašanja, već eventualno krivičnog dela uvrede koje se goni po privatnoj tužbi. Zato je veće Jelene Milinović optužnicu Prvog osnovnog javnog tužilaštva odbacilo kao podnetu od neovlašćenog tužioca, našavši da je, umesto optužnice javnog tužilaštva za ugrožavanje sigurnosti i nasilničko ponašanje, u konkretnom slučaju trebalo da bude podnesena privatna tužba za uvredu. Apelacioni sud sada je ocenio da prvostepeno rešenje ne sadrži odgovarajuće objašnjenje zbog čega Prvi osnovni sud smatra da se u radnjama okrivljenih ne stiču elementi krivičnog dela ugrožavanje sigurnosti odnosno nasilničkog ponašanja, odnosno našao je da je prvostepeni sud rešenje o odbacivanju optužnice mogao doneti tek ako to nedvosmisleno utvrdi tokom glavnog pretresa.



Odluci Apelacionog suda prethodile su ozbiljne kontroverze nakon objavljivanja odluke veća sudije Milinović aprila ove godine. U javnu polemiku uključilo se čak i Ministarstvo pravde saopštavajući da je iniciralo postupak pred Visokim savetom sudstva za razrešenje sudije Milinović. Čule su se i kritike ovakvog saopštenja Ministarstva, a kritičari su tvrdili da Ministarstvo javnim saopštenjem o iniciranju postupka razrešenja Jelene Milinović utiče i na buduću odluku Apelacionog suda po žalbi, ali i na nezavisnost sudstva uopšte. Čini se, međutim, da je Apelacioni sud izbegao zamku da bude optužen da postupa pod pritiskom Ministarstva, tako što je doneo jasnu i logičnu odluku, našavši samo da je odluka prvostepenog suda o odbacivanju optužnice preuranjena, odnosno da nije zasnovana na dokazima, budući da je doneta pre nego što su dokazi uopšte izvedeni na glavnom pretresu, te da je iz tog razloga neophodno da se postupak nastavi.

## **II MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH ZAKONA**

### **1. Zakon o javnom informisanju**

1.1. Implementacija Zakona o javnom informisanju, obrađena je, jednim delom i kroz odeljak o slobodi izražavanja.

1.2. Iako je Ustavni sud još 22. jula utvrdio da je veći deo odredbi Zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju, usvojenog 31. avgusta prošle godine, nesaglasan sa Ustavom i potvrđenim međunarodnim ugovorima, ova odluka ni do kraja avgusta nije bila objavljena u Službenom glasniku Republike Srbije.

Činjenica objavljivanja odluke Ustavnog suda u Službenom glasniku od značaja je zato što je članom 58. Zakona o Ustavnom sudu predviđeno da zakon za koji Ustavni sud utvrdi da nije u saglasnosti s Ustavom i potvrđenim međunarodnim ugovorom, prestaje da važi tek danom objavljivanja takve odluke Ustavnog suda u Službenom glasniku. Neobjavlivanjem odluke, praktično se produžava važnost zakona koji je već proglašen neustavnim. Autori ovog izveštaja nisu zabeležili nijedan slučaj primene neustavnih odredbi Zakona o javnom informisanju tokom avgusta, ali ih je moglo biti, zato što su formalno i dalje na snazi. Sporost u objavljivanju već donetih odluka Ustavnog suda svakako nije dobra, izaziva pravnu nesigurnost i mogla bi da kreira opasan presedan.



## 2. Zakon o radiodifuziji

2.1. Implementacija Zakona o radiodifuziji, u ovom izveštaju, u jednom delu biće obrađena i kroz odeljak koji se bavi monitoringom rada nadležnog regulatornog tela, Republičke radiodifuzne agencije.

2.2. U intervjuu za „Danas“ od 23.8.2010. godine, portparol Republičke radiodifuzne agencije, Srboљjub Bogdanović, navodi da su prekršajne prijave koje je podnosila RRA, disciplinovale emitere. Naime, po Bogdanoviću, najviše prekršaja odnosi se na propuštanje označavanja programa koji mogu biti štetni po decu. Sem ovog prekršaja, emiteri često krše i zabranu emitovanja pojedinih sadržaja u vreme kada su oni dostupni deci i maloletnim osobama. Bogdanović posebno ističe da se broj ovih prekršaja višestruko smanjio od juna, te da je značajno smanjeno emitovanje programa u kojima se mogu čuti psovke i vulgarni jezik. Prema podacima za jul, Bogdanović tvrdi da su takvi prekršaji gotovo nestali. Bogdanović ističe da je politika RRA da traži najefikasniji način da se neprimereni sadržaji uklone sa programa, te da je često i samo skretanje pažnje emiterima uspešno sredstvo da se postignu standardi određeni zakonom. Portparol Republičke radiodifuzne agencije, u istom intervjuu, naveo je i da je broj prekršaja odredbi Zakona o oglašavanju značajno smanjen nakon podnošenja prekršajnih prijava od strane RRA.

Zakonom o radiodifuziji predviđena je obaveza emitera da programe, čiji sadržaji mogu da škode fizičkom, mentalnom ili moralnom razvoju dece i omladine, jasno označe. Ova odredba je preciznije uređena Kodeksom ponašanja emitera koji je Republička radiodifuzna agencija usvojila 2007. godine. Kodeks predviđa da su emiteri obavezni da određene sadržaje emituju samo u doba kada deca i omladina ne bi trebalo da prate programe radija i televizije (scene seksa, erotike, filmovi sa izrazito brutalnim nasiljem, prikazivanje narkomanije i sličnih sadržaja), odnosno da vode računa o uobičajenom rasporedu aktivnosti dece i posebno da izbegavaju emitovanje problematičnog materijala u vreme kada se može očekivati da maloletnici gledaju ili slušaju programe radija i televizije. Kodeks predviđa i obavezu posebne najave ili označavanja programa koji mogu ugrožavati decu i omladinu brojkom koja upućuje na minimalni uzrast dece koja mogu pratiti program pre i na početku programa i na svakih 15 minuta trajanja programa. Emiteri su slobodni da programe klasifikuju po svom nahođenju, ali Republička radiodifuzna agencija ima pravo da upozori ili kazni emitera koji za decu neprikladne sadržaje uopšte ne obeležavaju, ne obeležavaju na način propisan Kodeksom ili sistematski pogrešno određuju granicu uzrasta za koji je neki program pogodan. U odnosu na navode portparola Republičke radiodifuzne agencije koji se odnose na prekršaje odredbi Zakona o oglašavanju, podsećamo da je tim Zakonom predviđeno da RRA, pored toga što

donosi bliža pravila o oglašavanju i sponzorstvu na televiziji i radiju, vrši i nadzor nad primenom odredaba Zakona o oglašavanju kojima se uređuje oglašavanje putem televizijskih i radio programa. U sklopu takvog nadzora, RRA je još početkom ove godine podnela jedan broj prekršajnih prijava protiv nacionalnih emitera, ali još nije poznato da je ijedan postupak po tim prijavama pokrenut. Nezadovoljstvo RRA sporošću prekršajnih sudova u postupanju po njihovim prijavama, dovelo je do izjava pojedinih članova saveta RRA kojima se traži da se zakonom ovlasti Agencija da neposredno izriče novčane kazne.

### **3. Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja**

3.1. Poverenik za informacije od javnog značaja, Rodoljub Šabić, izjavio je da je za prvih sedam meseci 2010. godine registrovano 1.686 predmeta po žalbama zbog nepoštovanja prava na slobodan pristup informacijama od javnog značaja, dok je za celu 2009. godinu bilo registrovano 1.865, a za godinu pre nje 1.517 predmeta. Ovo znači da bi do kraja godine broj predmeta mogao biti dvostruko veći nego prethodne. Šabić ističe da da je dobro što građani na ovaj način insistiraju na ostvarivanju svojih prava, ali takođe konstatuje da još uvek ima dosta problema, s obzirom na stalno rastući broj žalbi. Najveći broj žalbi podnosi se protiv Ministarstva unutrašnjih poslova, Agencije za privatizaciju i Ministarstva finansija, koje ima i značajan broj neizvršenih naloga Poverenika. Što se tiče izveštaja o radu državnih organa, Šabić navodi da ih je stiglo 737 (oko stotinu više nego prethodne godine), ali da ni taj broj nije zadovoljavajući. Dalje, Poverenik ističe da prosek po ovom pitanju kvare organi pravosuđa, ali da je to zbog reorganizacije pravosuđa donekle i razumljivo.

Poverenik za informacije od javnog značaja nadležan je da rešava po žalbama protiv rešenja organa vlasti kojima su povređena prava uređena Zakonom o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja. Poverenik, međutim, nije nadležan da rešava po žalbama protiv rešenja Narodne skupštine, predsednika Republike, Vlade Republike Srbije, Vrhovnog suda Srbije, Ustavnog suda i Republičkog javnog tužioca, protiv kojih se može pokrenuti samo upravni spor, tako da se gore izneta statistika ne odnosi i na ove organe, odnosno eventualna njihova rešenja kojima nije udovoljeno zahtevima za slobodan pristup informacijama od javnog značaja u njihovom posedu. U odnosu na neizvršene naloge Poverenika, podsećamo da je izmenama Zakona iz maja ove godine, Poverenik ovlašćen da za neizvršenje svojih rešenja izriče novčane kazne. Izveštaji o radu državnih organa, podnose se Povereniku za informacije od javnog značaja do 20. januara tekuće godine za prethodnu godinu, a sadrže podatke o broju podnetih zahteva tom organu, broju potpuno ili delimično usvojenih zahteva, kao i o broju odbačenih i odbijenih zahteva, podatke o broju i sadržini žalbi protiv rešenja kojima se odbacuje ili odbija zahtev, podatke o ukupnom iznosu

naplaćenih naknada za ostvarivanje prava na pristup informacijama od javnog značaja, podatke o merama preduzetim u vezi sa obavezom objavljivanja informatora, podatke o merama preduzetim u vezi sa održavanjem nosača informacije i podatke o merama preduzetim u vezi sa obukom zaposlenih u cilju primene Zakona. Rastući broj postupaka koji se vode pred Poverenikom, ukazuje i na rastuću primenu Zakona, ali i na rastuće poverenje javnosti u instituciju Poverenika.

3.2. Zamenik Osnovnog javnog tužioca u Zaječaru, Dejan Stojanović, odbio je da odgovori na zahtev novinarka B92 napisan latinicom, jer „ne razume jezik“ i „čita samo ćirilicu“. Zahtev se ticao informacija o postupku koji se vodi povodom nedavne pucnjave u kaficu „Plus“ u Zaječaru, kada je policajac van dužnosti ranio jednog mladića. „Moram da priznam da sam se malo zbunila i pitala ga na kom sam jeziku poslala prvi zahtev, na šta je on odgovorio da ne zna koji je jezik u pitanju, jer je napisan latinicom i ponovio da, ukoliko želim da mi odgovori, prekucam na ćirilicu i pošaljem ponovo faksom,“ izjavila je novinarka Sonja Kamenković. U Republičkom javnom tužilaštvu kažu da je reč o nesporazumu, dok Poverenik za informacije od javnog značaja upozorava da je takav stav neprihvatljiv u demokratskom društvu. Poverenik za informacije od javnog značaja, Rodoljub Šabić, izjavio je da je reakcija zamenika osnovnog tužioca u Zaječaru nepojmljiva za demokratsko društvo. „Nije valjda da bi gospodin tužilac odbio da primi prijavu za višestruko ubistvo samo zato što je pisana latinicom? To je jedan nonsens“, rekao je Šabić. Tomo Zorić, portparol Republičkog javnog tužilaštva, potvrdio je da tužilaštvo sva novinarska pitanja, krivične prijave i druge podneske prima i na ćiriličnom i na latiničnom pismu, kao i na jezicima nacionalnih manjina.

Nijednim propisom u Srbiji nije propisano da se građani državnim organima, kada im se obraćaju u pisanoj formi, nužno obraćaju ćiriličnim pismom. Naprotiv, Zakon o službenoj upotrebi jezika i pisma predviđa da se državni organi i ustanove, preduzeća i druge organizacije kad vrše javna ovlašćenja, koriste srpskim jezikom i ćiriličnim pismom kada opšte međusobno, odnosno kada se obraćaju građanima, ali ne i da su građani dužni da se tim istim pismom, pa čak ni jezikom, obraćaju njima. Naprotiv, isti Zakon predviđa da svako ima pravo da u postupku pred organom, odnosno organizacijom koja u vršenju javnih ovlašćenja rešava o njegovom pravu i dužnosti upotrebljava svoj jezik i da se u tom postupku upozna sa činjenicama na svom jeziku. Zakonom o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, o čijoj primeni u konkretnom slučaju jeste reč, predviđeno je da svako ima pravo da mu bude saopšteno da li organ vlasti poseduje određenu informaciju od javnog značaja, odnosno da li mu je ona inače dostupna. Reč je dakle o pravu koje nije priznato samo građanima Srbije, pa ni samo onima koji govore srpski jezik, odnosno ni samo onima koji znaju ili koriste ćirilicu. Inače polazeći od uslova za izbor javnih tužilaca i njihovih zamenika,

a koji podrazumevaju i državljanstvo Republike Srbije, završen Pravni fakultet i položen pravosudni ispit, nesumnjivo je da je zamenik tužioca, Dejan Stojanović, morao znati latinicu koja se u Srbiji uči u nižim razredima osnovne škole i koristi paralelno sa ćirilicom, te da se u konkretnom slučaju radi o najobičnijem šikaniranju. U konkretnom slučaju, pored povrede prava na slobodan pristup informacijama od javnog značaja, postoji i ograničenje slobode javnog informisanja, odnosno ograničenje slobodnog protoka informacija.

### **III MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA**

Tokom avgusta Narodna skupština Republike Srbije nije zasedala, pa samim tim ni raspravljala o zakonima koji bi bili od značaja za medijski sektor. Po informacijama kojima raspolažu autori ovog izveštaja, ranije formirane radne grupe za izradu nacarta pojedinih zakona iz medijske oblasti, takođe nisu radile u avgustu. Ozbiljniji rad na nacrtima novih zakona očekuje se tek nakon rasprave o Medijskoj studiji, na čijoj su izradi radili eksperti koje je angažovala Evropska komisija, a koja bi trebalo da predstavlja osnov za izradu Medijske strategije Srbije. Planirano je da se ta rasprava obavi u vidu serije okruglih stolova zakazanih za septembar, nakon čega bi usledila izrada nacarta Strategije i javna rasprava o istom tokom oktobra. Ono što se od ovih rasprava očekuje, jeste da pronađu rešenje za pitanja po kojima u medijskom sektoru u Srbiji ne postoji konsenzus, kao što je, recimo, pitanje učešća države u medijskom vlasništvu.

### **IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA**

#### **REGULATORNA TELA**

#### **1. REPUBLIČKA RADIODIFUZNA AGENCIJA (RRA)**

1.1. Republička radiodifuzna agencija je na svojoj Internet prezentaciji 2.8.2010. godine objavila listu podnosilaca prijava na Javni konkurs za izdavanje dozvola za emitovanje televizijskog i radio programa za područja regiona i lokalna područja čije su prijave potpune i podnete u predviđenom roku. Istovremeno, Agencija je objavila i kriterijume kojih će se pridržavati prilikom odlučivanja. Nakon toga, 20. avgusta, objavljena je i dopunjena lista, dok

je 31.8.2010. godine Savet RRA objavio i Listu lica kojima je izdata dozvola za emitovanje televizijskog i radio programa na osnovu javnog konkursa za područje regiona i lokalna područja. Prema toj Listi za emitovanje radio programa na nivou regiona dodeljene su dve dozvole, jedna dozvola izdata je za emitovanje televizijskog programa na lokalnom području, dok je za emitovanje radijskog programa na lokalnim područjima izdata 31 dozvola. Među izdatim dozvolama, nalaze se i dozvole medijima koji emituju program na albanskom i romskom jeziku, a i katolička i Srpska pravoslavna crkva su dobile nove radio stanice.

Republička radiodifuzna agencija je raspisala konkurs za izdavanje dozvola za emitovanje radio i televizijskog programa za više lokalnih i regionalnih područja u martu ove godine. Rokovi za podnošenje prijava istekli su 31. maja. Po Zakonu o radiodifuziji, u roku od sedam dana od dana isteka roka za podnošenje prijava, RRA je imala da javno objavi listu svih podnosilaca prijava, čije su prijave potpune i podnete u predviđenom roku. Ovo je urađeno sa zakašnjenjem od gotovo dva meseca. Lista podnosilaca prijava, čije su prijave potpune i podnete u predviđenom roku, dopunjena je 20. avgusta. Objavljivanje dopune liste podnosilaca potpunih i blagovremenih prijava nije obrazloženo, ali se po logici stvari moglo raditi o jednoj od dve situacije. Prvo, moguće je da je sama RRA napravila propust kod objavljivanja inicijalne liste. Drugo, moguće je, a i verovatnije, da je neko od podnosilaca inače nepotpunih prijava, u naknadno ostavljenom roku prijavu dopunio. Ovakva mogućnost predviđena je Zakonom o radiodifuziji, po kome se nepotpuna prijava odbacuje tek ako podnosilac dokumentaciju ne dopuni ni u naknadno određenom roku. Istovremeno sa objavljivanjem liste podnosilaca prijava, čije su prijave potpune i podnete u predviđenom roku, RRA je objavila i kriterijume odlučivanja na javnom konkursu. Na ovom konkursu, za kriterijume odlučivanja određeni su poslovni uspeh, odnosno ekonomska samoodrživost podnosioca, gledanost, odnosno slušanost programa (u odnosu na podnosioca koji su ranije emitovali program), iskustvo u oblasti radiodifuzije, odnosno sličnim delatnostima, pretežna delatnost podnosioca prijave, stimulacija razvoja domaće radiodifuzije, doprinos razvoju lokalne ili regionalne zajednice u oblasti informisanja, kulture i obrazovanja, garancije doprinosu kvalitetu i raznovrsnosti programa, ponašanje podnosioca prijave u ranijem periodu, transparentnost vlasničke strukture i porekla kapitala, sprečavanje preovlađujućeg uticaja na javno mnjenje, ponašanje podnosioca prijave tokom konkursne procedure, doprinos ostvarivanju prava nacionalnih manjina, verskih zajednica, odnosno društvenih grupa i organizacija građana (u odnosu na stanice civilnog sektora). Podsetimo, RRA je prilikom ranijih javnih konkursa kritikovana zbog prakse da kriterijume odlučivanja objavljuje tek nakon podnošenja prijava za konkurs, a ne unapred. I pored takvih kritika, RRA se ove prakse i dalje drži, pozivajući se na činjenicu da je objavljivanje kriterijuma u Zakonu o radiodifuziji predviđeno u odredbi tog Zakona koja se odnosi na aktivnosti nakon podnošenja prijava, a ne pre toga. Ono što je po autorima ovog izveštaja nesporno, jeste da bi

kriterijumi morali biti objavljeni u samom konkursu. U kojoj meri su objavljeni kriterijumi nediskriminatorski, objektivni i merljivi, a kakvi bi trebalo da budu u skladu sa Zakonom, moći će da se oceni tek nakon što RRA objavi i obrazloženja svojih odluka donetih na ovom konkursu. Naime, nakon što je RRA objavila Listu lica kojima je izdata dozvola za emitovanje televizijskog i radio programa, preostaje da podnosioci prijave navedeni na toj listi, od Republičke agencije za elektronske komunikacije dobiju dozvole za postavljanje predajnika, odnosno za korišćenje radio frekvencija, da bi RRA tek nakon toga izdala jedinstvene dozvole. Ovo bi se moglo očekivati u roku od naredna dva meseca.

## **2. REPUBLIČKA AGENCIJA ZA TELEKOMUNIKACIJE (RATEL)**

2.1. Republička agencija za telekomunikacije donela je, na sednici Upravnog odbora održanoj 23.8.2010. godine 20 rešenja o zabrani rada radio stanica (predajnika, odnosno radio relejnih linkova za dotur signala do predajnika). Rešenja se jednim delom odnose na piratske emitere i predviđaju trajnu zabranu, a drugim na legalne emitere, koji su za dotur signala do predajnika koristili radio relejne linkove u nedozvoljenim opsezima, odnosno koji su puštali svoje predajnike u rad bez izvršenih tehničkih pregleda.

Navedene aktivnosti u skladu su sa zakonom utvrđenim nadležnostima Agencije da kontroliše korišćenje radio-frekvencijskog spektra, utvrđuje štetne smetnje i preduzima mere za njihovo otklanjanje. Navedene aktivnosti u skladu su i sa više puta javno proklamovanim namerama Agencije da stane na put radio pirateriji kao ozbiljnoj prepreci normalnom funkcionisanju elektronskih medija u Srbiji. Ovde samo ukazujemo da je nedavno usvojenim Zakonom o elektronskim komunikacijama predviđeno i da određena ovlašćenja u ovoj oblasti vrše i inspektori elektronskih komunikacija u sastavu Ministarstva za telekomunikacije i informaciono društvo, odnosno pokrajinskih organa na teritoriji Vojvodine. Očekuje se da inspeksijske službe budu potpuno operativne od početka 2011. godine, što će borbu protiv radio piraterije učiniti efikasnijom.

## **DRŽAVNI ORGANI**

### **3. NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRBIJE**

Tokom avgusta, Narodna skupština Republike Srbije nije zasedala, a nisu zabeležene ni sednice skupštinskih odbora na kojima se raspravljalo o pitanjima od značaja za medijski sektor.



#### 4. MINISTARSTVO KULTURE

4.1. Ministarstvo kulture je 26.8.2010. godine objavilo javni poziv za dostavljanje sugestija i komentara na preporuke Medijske studije, koje treba dostaviti Ministarstvu do 30. septembra. Medijsku studiju je finansirala Evropska Unija, u sklopu projekta pomoći Ministarstvu kulture Republike Srbije pri izradi Strategije medija. Udruženje novinara Srbije pozvalo je svoje članove da dostavljaju sugestije, a mediji su preneli da su i Nezavisno udruženje novinara Srbije, Asocijacija nezavisnih elektronskih medija, Lokal pres i Nezavisno društvo novinara Vojvodine formirali radne grupe koje će se baviti nacrtom medijske studije, a potom na javnoj raspravi predstaviti i svoje viđenje buduće medijske strategije. Ove četiri asocijacije postigle su konsenzus o pripremi gotovih rešenja, ali i o određivanju „linije ispod koje se neće ići“, objavljeno je u listu „Danas“ 9.8.2010. godine. ANEM je još ranije saopštio da je svojim članicama dostavio interni dokument, koji predstavlja sažet prikaz preporuka iz Studije sa stručnim komentarima, te da je istom prilikom od članica zatraženo da komentarima i sugestijama pomognu formiranju stavova koje će ANEM zastupati na okruglim stolovima posvećenim izradi Medijske strategije. Ministarstvo je, naime predvidelo održavanje šest okruglih stolova posvećenih izradi Nacrta medijske strategije, za koji se očekuje da će biti usvojen do kraja oktobra. Neke od ključnih preporuka Medijske studije tiču se raspodele televizijske pretplate, transformacije Tanjuga, formiranja regionalnih javnih servisa, te, sa tim u vezi, promene statusa RTV Vojvodine.

4.2. U izjavi za dnevni list „Danas“, objavljenoj 13.8.2010. godine, ministar kulture, Nebojša Bradić, na pitanje da li će podneti ostavku zbog odluke Ustavnog suda kojom je utvrđeno da je veći broj odredbi Zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju nesaglasan sa Ustavom, odgovorio je da nema takvu nameru. Svoj stav ministar Bradić obrazlaže time da su izmene i dopune Zakona imale svoj smisao i razlog u vremenu donošenja, kada su mediji „na najbrutalniji način kršili etičke, civilizacijske i zakonske norme“. Ministar, dalje, ističe da je ministarstvo umnogome doprinelo da se sfera informisanja poboljša, te da nema pritisaka na medije, kao ni pritisaka medija, što je bio slučaj pre donošenja Zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju. Dodaje i to da je „cela svar protresla javno mnjenje“, te je u prvi plan ponovo isplivala odgovornost. Sve ovo je, po ministrovim rečima, dovelo do poboljšanja informativne klime i da je to dobra vest za sve.

Nevezano za odluku ministra da podnese ili ne podnese ostavku, što je lična odluka i lični čin, ono što zabrinjava pred najavljene okrugle stolove posvećene izradi Medijske strategije, jeste mišljenje ministra da propisi kojima se krše Ustav i osnovna ljudska prava, mogu imati svoj



smisao i razlog u bilo kom vremenu. Mišljenje ministra da su mediji, u periodu koji je prethodio usvajanju neustavnog Zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju „na najbrutalniji način kršili etičke, civilizacijske i zakonske norme“, predstavlja stav o kome se može polemisati. Ali njegovo uverenje da u situaciji koju on kvalifikuje kao takvu, država ima pravo da donosi neustavne zakone i da takvi neustavni zakoni mogu biti nešto što ima pozitivan efekat na javno informisanje, krajnje je neprihvatljivo i ozbiljno zabrinjavajuće. Podsetićemo da je preovlađujuće mišljenje javnosti o efektima neustavnog Zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju bilo dijametralno suprotno mišljenju ministra Bradića, odnosno da su sporne izmene Zakona rezultirale narastajućom autocenzurom u srpskim medijima. Izjava ministra Bradića predstavlja, nažalost, onaj korak koga su se vlasti u Srbiji u poslednje vreme uglavnom uzdržavale, predstavlja odustanak od makar i deklaratorne podrške medijskim slobodama i poštovanju ljudskih prava, zagovaranjem opasne teze da postoje okolnosti koje opravdavaju kršenje Ustava.

## **KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE**

### **5. OFPS, kolektivna organizacija za zaštitu srodnih prava proizvođača fonograma**

5.1. Organizacija proizvođača fonograma Srbije objavila je na svojoj Internet stranici 25.8.2010. godine saopštenje za javnost, u kome povodom, kako se navodi „neautorizovanih informacija o radu OFPS, koje su putem sredstava javnog informisanja, puštene u javnost“, ukazuje da je ova organizacija osnovana i postupa u skladu sa Zakonom o autorskom i srodnim pravima, te da njen repertoar čine fonogrami kako domaćih, tako i stranih proizvođača. OFPS podseća da je svako ko koristi repertoar organizacije, odnosno javno saopštava ili emituje muziku, dužan da pribavi dozvolu od OFPS-a pre početka korišćenja, te da plati naknadu u iznosu koji se određuje na osnovu važeće Tarife naknada.

Ne ulazeći u razloge koji su doveli do toga da OFPS saopštenjima za javnost objašnjava stvari koje su i inače nesporne, ukazaćemo na sledeće. Rešenja novog Zakona o autorskom i srodnim pravima iz 2009. godine, koja se tiču načina formiranja tarife organizacija za kolektivno ostvarivanje, bila su rukovođena neodrživošću rešenja iz prethodnog Zakona iz 2004. godine, kojim je organizacijama za kolektivno ostvarivanje prava bila data sloboda da potpuno samostalno odrede tarifu. Novi Zakon predviđa potpuno novi model, u skladu sa kojim se Tarifa određuje sporazumom, do koga se dolazi kroz pregovore između organizacije i reprezentativnog udruženja korisnika. Do okončanja postupka određivanja tarife sporazumom, naknada se plaća prema postojećoj tarifi. Imajući ovo u vidu, pred usvajanje

Zakona u decembru prošle godine, a kada je opisano rešenje već bilo izvesno, OFPS je 2. novembra 2009. godine, odredio novu tarifu, još nepovoljniju od one koja je važila do tada, u kojoj je iznos naknade za komercijalne TV stanice podigla sa dotadašnjih 0,7 do 1,25% ukupnog prihoda na 1 do 2%, a iznos naknade za komercijalne radio stanice sa dotadašnjih 3% na 3,5%. Nakon toga, OFPS je vodio pregovore sa reprezentativnim udruženjem korisnika (ANEM uz podršku APRES-a i konsultacije sa Srpskom TV mrežom), u kojima nije pokazao volju da relaksira tarifu. Budući da Vlada, još uvek, nije imenovala članove Komisije za autorsko i srodna prava, koji bi trebalo da daju mišljenje o predlogu tarife koji je OFPS, ovoga puta zajedno sa kolektivnom organizacijom koja štiti prava interpretatora (PI) predložio, mediji naknadu već mesecima plaćaju ne čak ni po tarifi koja je svojom neprimerenošću izazvala promene Zakona, već po još dodatno uvećanoj tarifi koju je OFPS usvojio neposredno pred stupanje tog Zakona na pravnu snagu.

## **6. SOKOJ, kolektivna organizacija za zaštitu autorskih prava autora muzičkih dela**

6.1. SOKOJ, zajedno sa OFPS i kolektivnom organizacijom koja štiti prava interpretatora PI objavio je poziv reprezentativnom udruženju proizvođača, odnosno uvoznika uređaja za tonsko i vizuelno snimanje, reprezentativnom udruženju proizvođača, odnosno uvoznika praznih nosača zvuka, slike i tona kao i individualnim proizvođačima, odnosno uvoznicima, ako oni jedino obavljaju tu vrstu delatnosti u Republici Srbiji, na pregovore o jedinstvenoj tarifi za ostvarivanje prava na posebnu naknadu. Ova lica pozvana su da, u roku od 15 dana od dana objave poziva, dostave prijave za učestovanje u pregovorima o jedinstvenoj tarifi za ostvarivanje prava na posebnu naknadu kao i dokaz da predstavljaju većinu proizvođača, odnosno uvoznika uređaja ili nosača zvuka, slike i tona ili dokaz o reprezentativnosti na osnovu drugih propisa, odnosno dokaz da kao individualni proizvođač ili uvoznik jedini obavlja tu delatnost u Republici Srbiji, a sve u skladu sa članom 174. stav 1. Zakona o autorskom i srodnim pravima.

Zakonom o autorskom i srodnim pravima predviđeno je da autori dela za koja se, s obzirom na njihovu prirodu, može očekivati da će biti umnožavana za lične nekomercijalne potrebe na nosače zvuka, slike i teksta (književna, muzička, filmska i dr.), imaju pravo na posebnu naknadu od uvoza, odnosno prodaje tehničkih uređaja i praznih nosača zvuka, slike i teksta za koje se opravdano može pretpostaviti da će biti korišćeni za takvo umnožavanje. Naknadu plaćaju proizvođači uređaja za tonsko i vizuelno snimanje, proizvođači uređaja za fotokopiranje ili drugih uređaja sa sličnom tehnikom umnožavanja, proizvođači praznih nosača zvuka, slike i teksta, i solidarno sa njima uvoznici uređaja za tonsko i vizuelno

snimanje, uređaja za fotokopiranje ili drugih uređaja sa sličnom tehnikom umnožavanja i praznih nosača zvuka, slike i teksta, osim ako se radi o uvozu malih količina namenjenih za privatno i nekomercijalno korišćenje, kao deo ličnog prtljaga. Ako se navedeni uređaji i predmeti ne proizvode u Republici Srbiji, naknadu plaća uvoznik. Iako je Zakonom predviđeno da se naknada ne plaća za tehničke uređaje koji se uobičajeno ne koriste za umnožavanje autorskih dela za lične, nekomercijalne potrebe (na primer, studijska oprema i uređaji), kao i za prazne nosače zvuka i slike primenljive isključivo uz takve tehničke uređaje, nesumnjivo je da će naplata posebne naknade uticati na rast operativnih troškova elektronskih medija.

## **V PROCES DIGITALIZACIJE**

U odnosu na proces digitalizacije, tokom avgusta nisu zabeleženi vidljivi pomaci ni po jednom od zadataka čije je ostvarenje predviđeno Akcionim planom uz Strategiju digitalizacije. Podsetimo, shodno Akcionom planu uz Strategiju, već je trebalo da imamo usvojene, ili makar predložene, Pravilnik o prelasku sa analognog na digitalno emitovanje radio i televizijskog programa i pristupu multipleksu u zemaljskoj digitalnoj radiodifuziji, rešenja o izmenama i dopunama postojećih dozvola, projekte distribucione mreže, odluku o alokaciji digitalne dividende, finansijski plan za nabavku i distribuciju set top box-ova, mere za podsticanje domaćih proizvođača STB i proizvođača opreme za distributivnu mrežu, finansijski plan za realizaciju digitalne emisije mreže Republike Srbije i dinamiku implementacije investicija, izrađen internet portal o procesu digitalizacije, plan informativno-promotivne kampanje i samu kampanju koja uključuje i plakate i brošure sa informacijama značajnim za proces digitalizacije. Sa svim navedenim aktivnostima se značajno kasni, a razmere kašnjenja ozbiljno dovode u pitanje održivost planiranog datuma prelaska na digitalno emitovanje u Republici Srbiji, što je 4. april 2012. godine.

## **VI PROCES PRIVATIZACIJE**

Mediji su i tokom avgusta objavljivali informacije o problemima neprivatizovanih javnih medija. Tako npr. dnevni list Danas piše kako Radio Pirot ni nakon treće aukcije nije dobio novog vlasnika, te će ostati jedini neprivatizovani medij u ovom gradu. Skupština opštine Pirot najavljuje smanjivanje sredstva koja će biti odvojena za funkcionisanje radija u budžetu za narednu godinu, što dovodi u pitanje rad ove medijske kuće. Zaposleni u radio Pirotu se

nadaju da će ostati javni servis. Sa druge strane, predsednik opštine Pirot, Vladan Vasić, se nada da će na narednoj sednici SO Pirot biti usvojen rebalans budžeta za ovu godinu po kojem bi bila odvojena dodatna sredstva za ovu medijsku kuću, ali tvrdi da to sigurno ne znači odustanak od opredeljenja lokalne vlasti da se nastavi sa privatizacijom. U prilog ove tvrdnje, Vasić navodi da su list „Sloboda“ i TV Pirot takođe privatizovani i da ne vidi zašto bi drugačije bilo u slučaju radija. Istovremeno, dnevni list Politika, preneo je da i Radio Valjevo, jedna od najstarijih radio-stanica u Srbiji, ni posle tri aukcije nije dobio novog vlasnika. Da bi se izbegla njegova likvidacija, osnivač i finansijer - grad Valjevo, u dogovoru sa zaposlenima, odlučio je da rešenje za opstanak Radio Valjeva traži u smanjenju broja zaposlenih. U tom cilju, Upravni odbor Radio Valjeva odlučio je da svoje nepokretnosti - zgradu od 200 kvadratnih metara, zemljište od dva hektara i druge nepokretnosti vredne nekoliko miliona dinara prenese osnivaču - gradu Valjevu. U toku je i realizacija socijalnog programa, za koji se od 26 do sada izjasnilo 16 zaposlenih, pod uslovom da za svaku godinu radnog staža dobiju 200 evra. Za taj program Valjevo iz budžeta treba da izdvoji sedam miliona dinara.

Činjenica je da u uslovima siromašnog i neregulisanog medijskog tržišta, mogućnost da se kroz privatizaciju postane vlasnik nekog lokalnog medija u Srbiji, očigledno u čitavom nizu slučajeva, nije sama po sebi izazovna za investitore. Ono što, međutim, posebno brine jeste što se opredeljivanje za ono što zaposleni u Radio Pirotu zovu „javnim servisom“, zapravo svodi na puko produžavanje direktnog državnog finansiranja. Istovremeno, funkcijom javnog servisa, potrebama koje javni servis treba da zadovolji, garancijama nezavisnosti u odnosu na lokalne vlasti, niko se ne bavi. Sa druge strane, smanjivanje sredstava za informisanje u budžetima lokalnih samouprava, koje se po pravilu vezuje za očekivane privatizacije, zanemaruje odredbe važećeg Zakona o lokalnoj samoupravi. Naime, u skladu sa ovim propisom, lokalne samouprave obavezne su da se staraju o javnom informisanju od lokalnog značaja i obezbeđuju uslove za javno informisanje na srpskom jeziku i jeziku nacionalnih manjina koji se koriste na teritoriji opštine. U navedenom smislu, privatizacija bilo kog medija ne bi smela da znači oslobađanje obaveze lokalne samouprave da se stara se o javnom informisanju od lokalnog značaja i da obezbeđuje uslove za javno informisanje na teritoriji opštine, kako to lokalne vlasti često podrazumevaju. Istovremeno, primer Valjeva pokazuje da se u pojedinim lokalnim samoupravama razmišlja i o racionalizaciji poslovanja. Kakvi će, međutim, rezultati ove racionalizacije biti i koliko će Radio Valjevo sa manjim brojem zaposlenih i siromašniji za nekretnine, moći da se nosi sa uslovima na tržištu, ostaje da se vidi.

## VII ZAKLJUČAK

Avgust, odnosno leto, kao period kada se od institucija ne očekuje da rade sa punim kapacitetom i kada zbog sezone godišnjih odmora pažnja javnosti često zna da popusti, u Srbiji je znao, a u par poslednjih godina posebno, da bude iskorišćen za problematične izmene propisa, koje su se po pravilu vršile bez javne rasprave. Tako je bilo i prošlog leta sa Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju, i nešto ranije izmenjenim odredbama Zakona o radiodifuziji, koje regulišu postupak izbora članova Saveta Republičke radiodifuzne agencije. Posmatrano iz te vizure, činjenica da u avgustu nije menjan nijedan od važećih zakona od značaja za medijski sektor, jeste dobra vest. Dobra vest je i činjenica da je rasprava o Medijskoj studiji, na čijoj su izradi radili eksperti koje je angažovala Evropska komisija, a koja bi trebalo da predstavlja osnov za izradu Medijske strategije Srbije, planirana za septembar, kao mesec u kome se može očekivati aktivnija participacija stručne javnosti. Ono što, međutim, nije dobro, jeste činjenica da se i mnoge druge stvari na kojima je nophodno raditi nevezano za buduću medijsku strategiju, po svemu sudeći odlažu za period nakon okončanja rasprave o strategiji. Pri tome se, izgleda, ne pravi razlika između pitanja koja jesu strateška, i onih drugih koja to nisu, odnosno koja su operativna, svakodnevna i koja ne trpe odlaganje. Ovde posebno mislimo na propust Vlade Republike Srbije da napokon imenuje članove Komisije za autorsko i srodna prava i omogući implementaciju novog mehanizma utvrđivanja tarifa naknada za korišćenje autorskih muzičkih dela i fonograma u programima elektronskih medija. Slično se može reći i za neobjavljivanje odluke Ustavnog suda Republike Srbije kojom je ovaj Sud utvrdio da je veći deo odredbi Zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju nesaglasan sa Ustavom. Naime, objavljivanje treba napokon da dovede do prestanka važenja tog nesrećnog propisa i njegovog stavljanja ad acta. Neobjavljivanje te odluke, u kontekstu izjava ministra kulture da je takav zakon imao svoje opravdanje, ali i pozitivan efekat na javno informisanje, izaziva ne malu nelagodu kod medijskih profesionalaca. Ono što dodatno zabrinjava je pogoršanje položaja medija i novinara u lokalnim sredinama u unutrašnjosti, a čemu po pravilu kumuju lokalne vlasti i funkcioneri, bilo u slučajevima zanemarivanja obaveza koje se tiču obezbeđivanja uslova za javno informisanje od lokalnog značaja, osim kada je u pitanju direktno finansiranje (i s tim povezani uticaj) lokalnih medija u državnom vlasništvu, bilo u slučajevima neposrednijeg uticaja na narušavanje medijskih sloboda, kroz pretnje, pritiske ili uskraćivanje informacija, kakvi su slučajevi takođe opisani u ovom izveštaju.